

**ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ
ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ (СКВУ) 1967–1988:
СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ Й ТАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ**

Богуславський О. В.

ВСТУП

Проблема соціально-політичної консолідації української діаспори в західному світі, створення Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ), ідеологічних підстав його пресово-інформаційної, пропагандистської і видавничої діяльності, важливості впливу на широкий загал української діаспори в усьому західному світі, на англomовне українське середовище, а також на урядові, політичні та медійні чинники в країнах поселення залишається актуальною у контексті вивчення ролі медіа в зміцненні культурної ідентичності та суспільної згуртованості. І хоча всі ці напрями діяльності медій мали свої особливості та специфіку, різний характер завдань, роль в стратегічній меті діяльності української діаспори, проте їх об'єднувала певними завданнями і певні обов'язками стратегічна ціль української діаспори – здобуття Україною державної самостійності – головної і єдиної мети діяльності всіх політичних і громадських структур еміграції, на шляху до якої виконувалися певні тактичні завдання. Власне, комунікація СКВУ мала таке саме поділення і її завдання полягало в інформаційному супроводі всіх дій громадсько-політичного сектора на шляху до виконання стратегічної мети.

Вибір часового проміжку дослідження – 1967–1988 рр. – зумовлений діяльністю п'яти Конгресів в цей період, який припадає на перебування України під російсько-комуністичною окупацією, до здобуття державної Незалежності.

Інформаційна діяльність Світового Конгресу Вільних Українців ще не була об'єктом окремого цілісного соціокомунікативного дослідження. Проте діаспорні й українські дослідники приділяли і приділяють увагу цьому питанню. Так, процес зародження, реалізації та скликання СКВУ простежив М. Сосновський, загальну характеристику організаційної структури української діаспори аналізував А. Фіголь, необхідність громадського виховання та роль преси в ньому розглядав Б. Цимбалістий. Після здобуття Україною незалежності з'явилися дослідження, присвячені СКВУ, проте, вони або розглядають окремі аспекти

процедури його створення та проведення в різні роки¹ або присвячені сучасній проблематиці його діяльності та впливу на процеси в Україні².

Мета дослідження полягає у з'ясуванні, систематизації та уведенні до наукового обігу фактологічного матеріалу щодо інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності СКВУ (1967–1988), його ідеології та політики в сфері впливу на суспільні процеси в середовищі української еміграції в усьому західному світі.

Основою дослідження є аксіологічний, культурологічний, системний підходи; використано методи історизму, аналізу, синтезу, узагальнення.

Виокремлено три періоди становлення, розбудови та функціонування інформаційного сектора СКВУ: Пресово-інформаційної Комісії (1967–1973), Інформаційної служби (1973–1976), Комісії преси та інформації (1976–1988); з'ясовано суспільно-політичні передумови заснування СКВУ та умови його пресово-інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності; визначено основні напрями інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності СКВУ; акцентовано на важливості впливу інформаційно-видавничої і пропагандистської діяльності СКВУ на широкий загаль української діаспори в усьому західному світі, на англомовне українське середовище, а також на урядові, медійні та політичні чинники в країнах поселення; проаналізовано, стратегічні завдання, які виносилися на порядок денний кожного СКВУ і тактичні дії для їх реалізації; новизна полягає в тому, що вперше проаналізовано і узагальнено інформацію про пресово-інформаційну, пропагандистську і видавничу діяльність СКВУ.

1. Створення координаційного органу для української еміграції. Пресово-інформаційна Комісія СКВУ (1967–1973)

Закінчення Другої світової війни, а з цим і втрата надії на відновлення власної держави, вимушена еміграція та надзвичайно складні роки переселенських таборів, масове переселення за океан і важкі роки адаптації в чужому середовищі не зламали духу і прагнення українців до боротьби. Так звана «третя хвиля» еміграції, великий відсоток якої становили ідейні противники російського більшовизму, представники освіти, науки, культури, технічної інтелігенції, уже з перших днів поза

¹ Vakhnianyn A. Shliakh do yednannia: ideia stvorennia Svitovoho Konhresu Vilnykh Ukraintsiv. *Problemy humanitarnykh nauk* : zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya Istorii. № 6 (48). S. 395–407.

² Martyniuk N. Kulturna dyplomatiia Svitovoho Kongresu Ukraintsiv yak chynnyk populiaryzatsii Ukrainy v sviti (2014–2022). *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Seriya Istorychni nauky. 2023. Vyp. 34. S. 152–160.

власною територією почала налагоджувати політичне життя – спочатку в таборах ді-пі у країнах Західної Європи, а з 1950-х рр. і в нових країнах поселень – Південної та Північної Америки та Австралії.

На жаль, давалася взнаки непоборна проблема попередніх років – роз'єднання – політичні, регіональні, конфесійні, які ще більше поглибилися в еміграційних умовах. І хоча всі без винятку політичні групи, земляцтва та представники церковних громад декларували необхідність єдності, проте частіше за все ці декларації так і залишалися на папері.

«Стан між нашими політичними групами всім відомий. За останніх 60 років, від часу Визвольних змагань, тема консолідації наших політичних сил не сходила зі сторінок нашої преси. Справа, однак, не посунулася вперед. Парафразуючи слова гетьмана Івана Мазепи, можна сказати, що всі прагнули до тієї самої мети, проте «в один гуж не тягли» і досі не тягнуть. В основі постійних трагічних двоподілів поруч амбіцій поодиноких лідерів лежить недовір'я одних до других. Є в нас політичні групи, які вважають тільки себе справжніми патріотами, а всіх іншим, мовляв, не можна довіряти. Брак довір'я до чесності і патріотизму інших українців це головний симптом нашої політичної незрілості.

Для ілюстрації взаємин між мешканцями різних земель України нагадаймо негативні, принизливі оцінки одних про других, відчуженість і взаємне недовір'я між ними. Таке саме недовір'я існує між різними соціальними верствами українського народу. Хоч українська інтелігенція розпочала національне відродження й очолювала політичну боротьбу, в широких масах далі існувало недовір'я до «панів»...

Життя наших громад постійно розбивається, коли доводиться виконати якесь спільне завдання. Так постають дві школи українознавства в тому самому містечку; так влаштовуються два свята державності, хоч сенс відзначування цих роковин (якраз зміцнювати почуття національної єдності; так будується дві церкви, часом одна поруч другої, щоб могли святкувати за різними календарями, начебто в одному храмі не можна б цього робити, зваживши, що храми порожні весь тиждень за винятком кількох годин недільних Богослужб»³.

Спроб консолідації політичних сил було декілька, на основі різних політичних платформ, але більшість цих структур показала свою нежиттєздатність. Найбільш вдалим політичним проєктом стала створена 1948 р. в результаті політичних домовленостей основних політичних груп Українська національна рада (УНРада) як законодавчий (парламентський) орган Державного центру Української

³ Цимбалистий Б. Тавро бездержавности. Джерзі Ситі: Svoboda, 1982. С. 9–10.

народної республіки в екзилі. Проте досить скоро представники Організації українських націоналістів С. Бандери вийшли і розпочали боротьбу проти неї. Практично весь час її існування (до 1992 р.) в УНРаді відбувалися політичні кризи, установу лихоманило, що теж не підігрівало в суспільстві ідеї консолідації.

Досить довго подібні громадсько-політичні прикrostі в середовищі української діаспори перешкоджали її консолідації. З кожним роком необхідність створення координаційного органу для розкиданої по всьому світі української еміграції набувала більшої кількості прихильників серед різних політичних груп і представників громадського інтелектуального середовища. Так, на думку А. Фіголя, «...Світовий Конгрес потрібний і конечний як постійна інституція вивершення організаційної побудови. Усі дешеві концепції чи мотивації конфесу як «маніфестації сили» одноразовим або до кінця в наслідках не продуманим світовим з'їздом представників української діаспори треба відкинути як шкідливі. Конгрес має зібрати українську провідну верству й вона має створити орган, який випрацював би ясну програму дії діаспори на десятки, а то й на сторіччя в майбутнє, з прицілом, щоб старатися здійснити поруч «вічного жида» подібний історичний феномен «вічного українця»⁴.

Підготовка розпочалася заздалегідь, коли 29–30 жовтня 1960 р. в Нью-Йорку відбулася VI сесія Панамериканської української конференції (ПАУК), на якій було створено Підготовчий комітет для скликання СКВУ.

Координатором і інформаційним центром напередодні створення СКВУ став часопис «Свобода» Українського народного союзу. Саме на його шпальтах публікувалася інформація про очікування від майбутнього з'їзду, перебіг підготовки та збір коштів на його проведення.

22 січня 1967 р. було проголошено «Маніфест» ПАУК про скликання: СКВУ, у якому говорилося: «...Виконуючи постанови Конгресів українського організованого суспільства в різних країнах вільного світу, Панамериканська Українська Конференція, проробивши підготовчу працю, скликає на 16, 17, 18, 19 листопада 1967 року в місті Нью Йорку, ЗСА, осідку Об'єднаних Націй, Світовий Конгрес Вільних Українців»⁵.

⁴ Фіголь А. Світовий Конгрес Вільних Українців. Париж-Рим-Мюнхен : Український Християнський Рух, 1965. С. 28.

⁵ Маніфест Пан-Америнанської Української Конференції про скликання: Світового Конгресу Вільних Українців. *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 45.

12–19 листопада 1967 р. у Нью-Йорку, у приміщеннях готелю Hilton, відбувся Перший СКВУ. У Конгресі взяло участь 1003 делегата з Австралії, Австрії, Аргентини, Бельгії, Бразилії, Великої Британії, Венесуели, Італії, Канади, Люксембургу, Нідерландів, Німеччини, Парагваю, Сполучених Штатів Америки, Франції, Чилі, Швейцарії⁶.

Було оголошено склад Комісій СКВУ. Так, до Пресово-інформаційної комісії увійшли: Мстислав Дольницький, Володимир Душник, Симеон Кальба, Зенон Пеленський, Мирослав Прокоп, Зенон Снилик, Михайло Сосновський, Ростислав Шульгин.

Під час Конгресу, 16 листопада, 1967 р., відбулася Перша світова Конференція українських журналістів, у якій взяли участь 66 журналістів з різних країн українських поселень та понад 60 делегатів СКВУ. Конференцію відкрив голова Федерації Спілок українських журналістів Америки й Канади М. Дольницький. Конференцію керувала президія у складі: І. Кедрин-Рудницький – голова; Р. Криштальський і А. Добрянський – секретарі; Р. Купчинський і В. Софронів-Левицький – члени. Під час Конференції було проголошено п'ять доповідей: «Український журналіст у вільному світі» М. Сосновського (Канада), «Перспективи української преси в Європі» З. Пеленського (Німеччина), «Преса в УССР і 50-річчя Української Національної Революції» Р. Рахманного (Канада), «Роля жіночої преси в українській журналістиці» І. Пеленської (США), «Українська преса не-українською мовою» З. Снилика (США). Після доповідей відбулася дискусія над питаннями, що були порушені в доповідях⁷. Необхідно відзначити, що питання, які були порушені під час дискусії, у багатьох моментах залишаються актуальними й дотепер і певною мірою заклали основи стратегії і тактики інформаційної діяльності СКВУ.

Так, посилаючись на американських дослідників Роланда Волзлі і Лоуренса Кемпбелла, М. Сосновський зазначав, що «журналістика існує для того, щоб виконувати службу; а служба, яку журналістика виконує, зумовлена ідеологією суспільства, якому вона служить (Wolseley R., Campbell L. Exploring journalism: with special emphasis on its social and vocational aspects. New York: Prentice-Hall, 1957. 636 p.)»⁸.

⁶ Передслово. *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 51.

⁷ Світова Конференція Українських Журналістів. *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 358.

⁸ Сосновський М. Український журналіст у вільному світі (Доповідь на Конференції Українських Журналістів). *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 366.

На думку автора доповіді, діяльність української журналістики в діаспорі обмежувалася трьома напрямками: 1) виключно українське інформаційне поле, робота в якому передбачає інформування, коментування і певну розвагу своєї аудиторії; 2) журналістська діяльність на українському і чужомовному інформаційному полі; 3) українські журналісти, які працюють в неукраїнських мас-медіа виключно для чужої, неукраїнської аудиторії. До цього напрямку автор зараховував і тих українських журналістів, які у своїй праці використовували українську мову, працюючи в зовнішній, неукраїнській інформаційній структурі, як-то «Голос Канади», «Голос Америки», «Радіо Визволення» / «Свобода», «Радіо Ватикану» та «Вільна Європа».

І хоча всі ці напрями діяльності українських журналістів мали свої особливості та специфіку, різний характер завдань, роль у стратегічній меті діяльності української діаспори, проте їх об'єднував елемент належності до української журналістики, який накладав на них певні завдання і певні обов'язки.

Говорячи про стратегічну ціль української діаспори, можна говорити лише про здобуття Україною державної самостійності – головної і єдиної мети діяльності всіх політичних і громадських структур еміграції, на шляху до якої виконуються певні тактичні завдання. Власне, комунікація має таке саме поділення і її завдання полягає в інформаційному супроводі всіх дій громадсько-політичного сектора на шляху до виконання стратегічної мети.

Звертаючи увагу на українське інформаційне поле і його роль в забезпеченні стратегічної мети, автор визначив певні тактичні проблеми, які заважали ефективно розгорнути інформаційну діяльність на всіх ділянках: брак матеріальних засобів, доступ українських журналістів до безпосередніх джерел інформації. Кількість української преси відносно невелика, ще менше представлена радіожурналістика, і для стороннього споживача інформації наші періодичні видання не являли собою впливових засобів масової інформації, з якими б рахувалися, а брак сучасної матеріальної бази не тільки звужував можливості та вплив нашої преси, але й не давав можливостей встановлювати відповідні й тривалі контакти з інформаційними першоджерелами – «...поважні інформаційні джерела не вважають ні за потрібне, ні навіть за доцільне зв'язуватися чи втримувати контакти з нами, бо розцінюють нашу пресу як інформаційний чинник дуже малого значення»⁹.

⁹ Сосновський М. Український журналіст у вільному світі (Доповідь на Конференції Українських Журналістів). *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 367.

Звісно, усе це позначалося на інтелектуальному рівні й суспільній цінності продукції української журналістики і відповідно впливало на реальні можливості української журналістики в західному світі. Адже сучасний світ – це насамперед максимально розвинена масова інформація, не обмежена жодними чинниками, а засоби масової інформації розбудовані до таких меж, що людині часто важко відстежувати розвиток подій, які швидко накопичуються і так само швидко зникають під напливом нової інформації.

Рівень української журналістики в діаспорі, на думку М. Сосновського, «...стоїть на дуже далеких периферіях масового інформаційного процесу. Внаслідок цього наша інформація дуже не оригінальна і дуже не своєчасна. Щоденна праця українського журналіста це, найчастіше, збирання, з більшим чи меншим успіхом, матеріалів, давно пропущених через чужий редакційний стіл, і подавання їх нашим читачам та слухачам. Зайво, мабуть, згадувати, що цей матеріал, опрацьований у чужих редакціях, звичайно вже не є ні джерельним, ані об'єктивним. Він містить у собі тільки те, що даний редактор визнав за доцільне опублікувати чи включити в свій коментар, враховуючи зацікавлення своїх читачів і, в не меншій мірі, своїх видавців, що, зрештою, оправдане, бо кожне видавництво веде свою політику, з напрямними й цілями якої мусить рахуватися кожен журналіст і кожен редактор»¹⁰.

Основною причиною подібного стану речей була надзвичайна розпорошеність української діаспори в географічному і в суспільно-політичному розумінні, з чого й випливали проблеми на шляху досягнення стратегічних цілей.

Українська журналістика мала й інші проблеми в ділянці висвітлення українського життя, припускаючи упередженість, достовірність, тенденційність, баланс думок. Часто журналісти обмежували коло своїх зацікавлень тільки темами, близькими їм ідеологічно, політично чи конфесійно. Зрозуміло, що такий підхід до інформації автор розцінював як негатив, адже для добра аудиторії і для добра видання необхідна найповніша, найточніша і неупереджена інформація про українське життя у всіх його проявах.

Інший важливий аспект діяльності української журналістики – об'єктивна українська інформація про українські справи іншими мовами для зовнішньої аудиторії й українців, які народилися і вирости поза межами України і які вже не володіли українською мовою. На журна-

¹⁰ Сосновський М. Український журналіст у вільному світі (Доповідь на Конференції Українських Журналістів). *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 367.

лістів, які працювали на цьому відтинку, покладалося відповідальне завдання, адже це був один із останніх нечисленних засобів, який міг би об'єднувати всіх українців у західному світі, без уваги до мовних відмінностей, і певною мірою зменшувати національно-культурну асиміляцію. «Успіх українського журналіста на цьому відтинку залежатиме від того, на який рівень він зуміє цю інформаційну службу поставити та який буде її ефект, коли читач чи слухач порівняє її з чужою інформаційною службою»¹¹.

Аналізуючи роль і місце української журналістики в сфері інформації на неукраїнському інформаційному полі, М. Сосновський зазначав, що йшлося «...про дві категорії українських журналістів: про тих, які працюють у чужинній масовій інформації, й про тих, які працюють в українському секторі чужинної інформаційної служби. В першому випадку це журналісти, народжені в країнах, де поселилися їхні батьки, і які вибрали журналістику як свою професію і сьогодні працюють у пресі, радіо, телебаченні. Ця категорія українських журналістів щодо умов та засобів праці рівняється з журналістами країн свого походження. У таких же задовільних умовах працюють українські журналісти в українських секторах чужинних інформаційних служб («Голос Канади», «Голос Америки» тощо). в обох випадках дуже важливо, щоб без уваги на місце та характер праці, ці журналісти-українці ідейно становили невід'ємну частку української журналістичної родини, щоб вони мали на увазі специфічні обов'язки українського журналіста у вільному світі супроти української спільноти в діаспорі та супроти країн свого походження»¹².

Виходячи з озвученого стану речей в сфері журналістики, автор у висновках визначив низку важливих завдань, які варто поставити як пропозиції для СКВУ, і втілення яких, на його думку, могли покращити систему інформування як всередині української діаспори, так і на зовнішньоінформаційному відтинку.

Усвідомлюючи, що природна асиміляція не тільки продовжуватиметься, а й набуватиме лавиноподібного масштабу, а також те, що з кожним роком кількість фахових українських журналістів зменшуватиметься, а тому «...потреба української преси українською мовою існуватиме ще, скажімо, тільки для одного покоління, то й цей проміжок

¹¹ Сосновський М. Український журналіст у вільному світі (Доповідь на Конференції Українських Журналістів). *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 368.

¹² Там само. С. 368–369.

часу треба максимально використати по лінії наших національних інтересів в країнах нашого поселення і в Україні»¹³.

Саме М. Сосновський став ініціатором створення при Секретаріаті СКВУ Інформаційної служби, яка б інформаційно обслуговувала українську журналістику за межами України. Саме на Інформаційну службу мало би покладатися видання загальноукраїнського, для всієї діаспори, періодичного журналу, який став би, по-перше, виразником політичної, суспільно-громадської і культурно-наукової думки українців на шляху до стратегічної мети, а, по-друге, міг би стати інформаційним базисом духового об'єднання українського суспільства в діаспорі.

Власне, доповідь М. Сосновського «Український журналіст у вільному світі» стала певною мірою основою інформаційної політики СКВУ.

На закінчення Конференції українських журналістів було прийнято резолюцію, яка, на жаль, мала лише загальні твердження про стан, можливості розвитку та досягнення, розгалуженість української журналістики в діаспорі, її роль у висвітленні державно-національних прагнень українського народу. Також йшлося про відстоювання права українського народу в УРСР на повноцінне життя й оборону його життєвих інтересів. Саме питанням репресій в Україні, незаконним арештам та засудженням Конференція пропонує колегам-журналістам присвятити більшу увагу. Політичні змагання в діаспорі та міжконфесійна толерантність теж стали об'єктом уваги, тим самим закликаючи всіх українських журналістів у західному світі дотримуватися засад Етики українського журналіста, які були схвалені на Другому з'їзді українських журналістів Америки й Канади та Спілкою Українських Журналістів у Західній Європі¹⁴.

Пресово-інформаційну Комісію було засновано Президією Секретаріату СКВУ в Канаді 10 лютого 1968 року, головою призначено М. Сосновського. Осідок Комісії спочатку був відкритий в Оттаві, але свою активну діяльність Комісія розвинула тільки після перенесення офісу Секретаріату СКВУ у Вінніпегу, де він діяв до кінця січня 1970 р. Згідно з попередньо наміченим планом, Пресово-інформаційна Комісія мала такі завдання: «систематично інформувати про працю і плани Секретаріату СКВУ та його Президії; поширювати матеріали та інфор-

¹³ Сосновський М. Український журналіст у вільному світі (Доповідь на Конференції Українських Журналістів). Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969, с. 369.

¹⁴ Богуславський О. Другий з'їзд українських журналістів США і Канади (жовтень, 1966) : шляхом самоорганізації журналістського середовища. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2016. Ч. 3. С. 62–68.

мації, що мали загально-українське значення, і заторкували такі чи інші аспекти українського життя в діаспорі чи на українських землях»¹⁵.

У звіті генерального секретаря Секретаріату СКВУ М. Плав'юка про діяльність Президії Секретаріату СКВУ за 1968 р. знаходимо: «Крім матеріалів І-го СКВУ, Секретаріат за останній рік видав заклики чи матеріали: а) заклик у справі 50-ліття Універсалу; б) заклик, пов'язаний з акцією Солідарності з Українським Народом в дні 28 квітня 1968 р.; в) меморіал до генерального Секретаріату ООН з нагоди тегеранської конференції в справі Прав Людини англійською та французькою мовами; г) інформаційну брошуру про СКВУ англійською мовою; д) закуплено й використано в нашій пропагандивно-інформаційній акції англomовний текст книжки В. Чорновола «Лихо з розуму», І. Коляски «Освіта в УРСР» та серію статей П. Вортінгтона з торонтського щоденника «Торонто Телеграм», пов'язаних з подіями в Україні.

Крім названих друкованих матеріалів, списано та розіслано всім членам Секретаріату і Контрольній Комісії СКВУ шість протоколів засідань Президії та ряд інформаційних обіжників і матеріалів, пов'язаних з працею Секретаріату»¹⁶.

1970 р. у звіті Генерального секретаря Секретаріату СКВУ І. Білинського з діяльності Президії Секретаріату СКВУ знаходимо інформацію про те, що діє Пресово-інформаційна комісія під головуванням М. Сосновського і що за означений період Комісія розсилала для преси й радіопрограм інформацію про діяльність Секретаріату СКВУ та про події з українського життя, випустивши за цей рік 20 прес-релізів.

Також було підготовлено проект і здійснено початкові заходи для організації української Пресової служби Секретаріату СКВУ та здійснювалося інформування української преси аналітичними фактами про життя українців в Україні¹⁷.

Діяльність Комісії на початковому етапі зводилася до підготовки та розповсюдження пресових повідомлень, бюлетенів чи спеціальних матеріалів для преси та україномовних радіопрограм. Усі матеріали розсилалися на адреси українських періодичних видань, керівників

¹⁵ Звіти: Звіт Комісії Преси та Інформації Секретаріату СКВУ. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 147–148.

¹⁶ Звіти: Звіт Генерального Секретаря Секретаріату СКВУ, Миколи Плав'юка, з діяльності Президії Секретаріату СКВУ за 1968-1969 рр. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 55–56.

¹⁷ Звіти: Звіт Генерального Секретаря Секретаріату СКВУ, Ігната М. Білинського, з діяльності Президії Секретаріату СКВУ за 1970-1973 рр. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 73–74.

українських радіостанцій у всіх країнах українських поселень, а також радіостанціям з українськими відділами, як-то «Голос Канади», «Голос Америки», «Свобода», «Радіо Ватикану», «Радіо Іспанії», «Радіо Рим». Починаючи з 1969 р., матеріали Пресово-інформаційної комісії Секретаріату СКВУ стали постійним явищем на сторінках української преси в усіх країнах, де жили українці.

1969 р. Комісія оформилася в такому складі: М. Сосновський – голова, Р. Шульгин – заступник, Г. Мухина – секретар. У той самий час були спроби розширити Комісію членами з інших країн. Так, до співпраці запрошено таких осіб: З. Пеленський (Німеччина), В. Косик (Франція), В. Микула (Великобританія), Т. Яськевич (Австралія), С. Кобилянський (Бразилія), О. Драган (США), В. Душник, США), також з Комісією постійно співпрацювали І. Сирник (Канада) і С. Фостун (Велика Британія).

Також Комісія напроцьовувала план створення при Секретаріаті СКВУ Українського пресового агентства. Цей план був розісланий у вересні 1970 р. до розгляду та зауважень всім редакціям українських видань, а також керівникам україномовних радіопередач. Більшість редакцій позитивно поставилися до цієї ідеї, підтверджуючи навіть готовність оплачувати таку інформацію. Проте реалізувати цей задум не вдалося через фінансові труднощі, через що Комісія мусила обмежитися до виключно інформування про поточну діяльність Секретаріату СКВУ.

У Європі теж не вдалося поширити діяльності Комісії. Так, у 1969–1970 рр. спільно з Німецько-українським товариством була спроба поновити журнал «Ukrainische Rundschau» під редакцією З. Пеленського, але після виходу двох випусків видання було припинене через брак коштів.

У 1971 звітному році Пресово-інформаційна комісія обмежилась до інформування про працю Секретаріату і Президії СКВУ. Було видано 21 пресовий бюлетень для преса й радіо. М. Сосновський, як голова Комісії, дав два радіоінтерв'ю про діяльність Секретаріату СКВУ для «Голосу Америки», яке було передане в Україну. Попередньо розроблений проєкт організації Пресової служби не було здійснено через брак фондів¹⁸.

Найбільш матеріалізованим прикладом діяльності Пресово-інформаційної комісії стала підготовка до друку та видання тому «Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали», яка з'явилася під

¹⁸ Звіти: Звіт Генерального Секретаря Секретаріату СКВУ, Ігната М. Білінського, з діяльності Президії Секретаріату СКВУ за 1970-1973 рр. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 89.

редакцією І. Сирника, Г. Мухиної та М. Сосновського, при співпраці генерального секретаря М. Плав'юка і його заступників – І. Білінського та С. Фостуна.

2. Українська інформаційна служба СКВУ (1973–1976)

Другий Світовий конгрес вільних українців відбувся 1-4 листопада 1973 р. в Торонто, у приміщенні готелю «Four Seasons Sheraton». Як свідчить попередня інформація, були позитивні моменти в пресово-інформаційній діяльності, проте якогось прориву не відбулося – насамперед, через фінансові обмеження.

Під час Другого СКВУ, 3 листопада 1973 р., на студійному семінарі М. Сосновський виголосив доповідь «Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення у системі Секретаріату СКВУ», у якій він наголосив на необхідності існування української централізованої пресово-інформаційної служби, якщо СКВУ хоче утримувати систематичний і постійний контакт між країнами поселення. Вже була проведена деяка робота, яка показала позитивні результати, проте, через фінансові труднощі всі ці заходи з проєктування були припинені.

Коментуючи пропоновану «Схему пресово-інформаційної служби в системі СКВУ», М. Сосновський зазначав, що йшлося про розбудову української інформаційної служби, або пресово-інформаційного агентства, у системі Секретаріату СКВУ в таких напрямках: «а) на відтинку української діаспори з охопленням всіх країн нашого поселення; б) на відтинку України і у пов'язанні з усім тим, що діється на українських землях в умовах ССРСР, а також на відтинку ССРСР, де живуть українці вже за кордонами Української ССР; в) на відтинку українських поселень у країнах т. зв. соціалістичного блоку: Польщі, Чехо-Словаччині, Румунії, Югославії; г) на поза українському відтинку»¹⁹.

Така пресово-інформаційна служба мала б за завдання збирати інформацію і її поширювати там, де на того роду інформаційні матеріали був запит.

Коли йдеться про українську діаспору, то по суті організація пресово-інформаційної служби не була справою надто складною. Адже у випадку заснування такого агентства в системі СКВУ існувала реальна можливість доволі швидкого одержання потрібних матеріалів,

¹⁹ Сосновський М. Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення у системі Секретаріату СКВУ. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 250–251.

що стосуються всіх аспектів українського життя на місцях, з різних країн поселення українців.

Набагато складнішою видавалася справа з інформацією про події і життя в Україні та на українських етнічних землях у країнах т. зв. «соціалістичного табору» – як показував попередній досвід, доступ до альтернативної інформації в цих країнах складний, а то й неможливий.

Як варіант, М. Сосновський запропонував зосередити увагу на офіційній підсовєтській пресі, радіо, різних інших публікаціях, які треба вивчати, аналізувати і коментувати, що вимагало специфічних методів роботи – не стільки мова йде про оперативність інформації, не стільки цікаві конкретні факти, скільки важливо з'ясувати певні процеси і тенденції. Факти могли б в таких випадках бути ілюстративним матеріалом

Не менш складною, але й важливою є справа пересилання інформації в Україну і в країни з українськими етнічними землями – Польщу, Румунію, Югославію, Чехо-Словаччину.

Єдиним на той час способом такої передачі інформації було радіо. Але всі мовники, що здійснювали мовлення на ССРСР, діяли відповідно до лінії інтересів держав і урядів, які їх фінансують, і, відповідно, визначають редакційну політику цих радіопередач. Тому, хоч і фантастично, але у цій доповіді прозвучала думка про те, що «...ідеальним було б, коли б наша громада в діаспорі могла дозволити собі на самостійне фінансування радіопередач в Україну за власним пляном і під кутом власних інтересів. Це питання окреме і його тут тільки заторкую, але, маючи нашу світову громадську центрально, ми повинні мати його також на увазі у загальній схемі організації пресово-інформаційної служби»²⁰.

Це питання дещо пізніше набуло подальшого розгляду – так, на засіданні Президії 10 січня 1974 р. було вирішено перевірити можливості створенні власної радіостанції для інформування слухачів в Україні про діяльність діаспори у вільному світі, а також і її подальшого технічного і фінансового утримання. У своєму звіті, складеному на ширшому засіданні Президії 4 травня 1974 р. В. Кирилюк, якому була доручена ця справа, доповів: «...було б дуже трудно закупити землю на будову такої радіостанції, одержати урядовий дозвіл і частоту для передавання програм. Крім того, кошт будування радіовисильні становив би прибіл. 5 мільйонів дол., а щорічний кошт ведення й утримання її прибіл.

²⁰ Сосновський М. Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення у системі Секретаріату СКВУ. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 253.

450,000.00 дол. Взявши до уваги ці факти, Президія рішила не продовжувати своїх намагань у цьому напрямі»²¹.

Одним із стратегічних напрямів інформаційної діяльності СКВУ ще на Першому Конгресі, був визначений зовнішній напрямок. Виходячи з того, що зовнішній світ навряд чи можна постійно «цікавити» інформацією про життя-буття діаспори і навряд чи в цьому можна досягнути якихось успіхів, проте інформація про акти спротиву на українських землях, репресії та арешти українських культурних діячів безперечно могли б стати зацікавити західну аудиторію.

Виходячи з цього, М. Сосновським було визначено загальні принципи розбудова української і чужомовної інформації: «1. Пресово інформаційна служба СКВУ має за завдання інформувати: а) про пляни і працю Секретаріату СКВУ; б) про різні аспекти українського життя в діаспорі; в) про українське життя і ситуацію в Україні та соціалістичних країнах, де живуть українці; г) про такі всі факти і події на позаукраїнському відтинку, які мають відношення до українського життя. 2. Пресово-інформаційна служба СКВУ має за завдання подбати про пересилання таких інформацій в Україну, які мають значення та інтерес для українського народу і його змагань за державне визволення. 3. Пресово-інформаційна служба СКВУ має за завдання наладати ефективне поширювання інформацій про українські проблеми на міжнародному форумі. 4. Пресово-інформаційна служба СКВУ є фінансована у загальній системі бюджету СКВУ». А також було запропоновано схему діяльності інформаційно-пресової служби Секретаріату СКВУ²² (Див. Додаток 2).

Серед резолюцій пресово-інформаційної Комісії II СКВУ бачимо практичне доручення Секретаріатові СКВУ створити в своїй системі пресово-інформаційну службу, яка мала б ефективно розгорнути свою діяльність на внутрішньому і зовнішньому інформаційному фронті, і для чого повинні бути створені відповідні фінансові умови в межах бюджету СКВУ.

Відразу після закінчення Другого СКВУ його Президія приступила до практичного заснування Інформаційної служби, виконуючи таку резолюцію Конгресу: «Встановити відповідну інформаційну установу, яка дбала б про постійне і кваліфіковане інформування світу про

²¹ Світова Конференція Українських Журналістів. *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 254–255.

²² Сосновський М. Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення у системі Секретаріату СКВУ. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 254–255.

Україну, українські змагання і українські позиції, як також подбала б про постійне інформування українського народу про наше життя, працю і розвиток та змагання у вільному світі, що було б можливе тільки при допомозі окремих радіопересилань СКВУ в Україну»²³.

Керівником Інформаційної служби СКВУ (ІС СКВУ) було призначено Ю. Даревича, який вже до кінця 1973 р. підготував проєкт діяльності установи, який передбачав діяльність у трьох напрямках: пресовому, радіо-телевізійному і дослідному (Ю. Даревич також підготував проєкт діяльності Інформаційного бюро СКВУ, яке діяло б під керівництвом редактора й адміністратора з щорічним бюджетом приблизно 37 тис. дол., але з огляду на фінансові і персональні обмеження реалізувати його виявилось неможливим).

Основною діяльністю ІС СКВУ на пресовому відтинку була підготовка повідомлень для української преси, у яких подавалася інформація про важливі аспекти діяльності головних структурних одиниць СКВУ.

За звітний період було підготовлено 36 повідомлень для української преси й радіостанцій і п'ять повідомлень англійською мовою для іншомовної преси.

1974-1975 рр. ІС СКВУ спробувала налагодити постійний і систематичний огляд української преси; однак ця спроба виявилася безуспішною через брак фахового людського ресурсу.

Починаючи з червня 1974 р., ІС СКВУ починає видавництво «Вісника Світового Конгресу Вільних Українців» (далі – «Вісник»), який виходив в різні роки обсягом від 32 до 72 сторінок. Редактором «Вісника» було призначено О. Тарнавського, який очолював редакцію перших двох випусків. У подальшому редагуванням журналу займалися в різні роки Ю. Даревич, С. Юркевич, Д. Даревич, К. Мельник, Ф. Любинецька-Кульчицька, М. Юркевич, Б. Гошовський, І. Манастирський, В. Дідюк. З огляду на брак постійного редактора, «Вісник» не міг виходити як періодичне видання.

Для реалізації діяльності ІС СКВУ фінансово-бюджетна комісія Другого СКВУ рекомендувала, а пленум Конгресу цю рекомендацію одноголосно підтримав і призначив з бюджету на 1974 р. 30 тис. дол. на діяльність ІС СКВУ. Автором «Вступної статті» в першому числі «Вісника» був Ю. Даревич, який і озвучив завдання журналу: «...1) інформувати членські організації СКВУ та ширший український загаль (теж і за посередництвом української преси) про діяльність

²³ Письмові звіти Президії і Секретаріату СКВУ: Інформаційна Служба СКВУ. *Третій Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1988.. С. 251.

СКВУ, зокрема про працю Президії, Секретаріату, Комісій та Рад СКВУ; 2) служити як середник зв'язку поміж членськими організаціями СКВУ та його Комісіями і Радами; 3) інформувати наше суспільство про події серед українських поселень у вільному світі та служити як засіб зв'язку поміж нашими поселеннями в поодиноких країнах; 4) подавати інформації про важливі події в Україні і про світові події, які стосуються українського народу на Рідних Землях та в усіх країнах вільного світу»²⁴.

Ефективність виконання цих завдань, на переконання Ю. Даревича, великою мірою залежала від збору відповідних фондів для фінансування праці ІС СКВУ. Не менш важливою передумовою успішної інформаційної діяльності була організація ефективної мережі співробітників в усіх країнах поселення, які б постійно інформували про різні важливі події в українських громадах, і не тільки, а також налагодження співпраці з усіма українськими установами, які займаються подібними інформаційно-видавничими справами в середовищі українського суспільства.

Проте поруч із певним пафосом перспектив майбутньої діяльності, автор додає «ложку» реалій – «теперішні реальні можливості Президії Секретаріату СКВУ далеко незіставні зі сподіваннями і бажаннями, висловленими в конгресових резолюціях»²⁵.

1974 р. ІС СКВУ планувала видати три числа «Вісника», і чергові числа повинні були вийти «по змозі» у вересні та грудні того ж року. Але світ побачили лише два випуски. За період між Другим і Третім СКВУ було видано шість випусків «Вісника» та інші інформаційні матеріали (див. Додаток 1).

Так, перше число журналу було в основному присвячене проведеному Другому СКВУ з відповідними матеріалами про перебіг Конгресу, текстами промов керівництва та учасників, працю новообраної Президії Секретаріату, дискусійні доповіді та авторські статті. У «Резолюціях Другого Конгресу СКВУ» були підтверджені стратегічні принципи, якими буде керуватися Конгрес у своїй діяльності: «... Другий Світовий Конгрес Вільних Українців, урочисто і однодушно постановляємо: 1. Усіма нашими силами і засобами, в рамках законів країн нашого поселення, допомагати українському народові в його змаганнях до волі і незалежності, до відновлення своєї самостійної, соборної і народоправної Держави. 2. Вживати всіх потрібних заходів, щоб для цих справедливих змагань українського народу здобувати прихильність і допомогу народів та урядів країн

²⁴ Даревич Ю. Вступна стаття. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. № 1. С. 1.

²⁵ Там само. С. 3.

нашого поселення... 3. *Демаскувати і поборювати* прикривану тепер облудою миролюбности імперіялістичну політику червоної Московії в світі і зокрема у відносинах з країнами нашого поселення... 4. *Зберігати, плекати, розвивати і затіснювати* наш духово-культурний зв'язок з нашим волелюбним і нескореним, але поневоленим українським народом. 5. В наших українських поселеннях у країнах вільного світу *зберігати, плекати і розвивати* наші національні, історичні, культурні та церковно-релігійні традиції та збагачувати ними духово-культурно скарбницю країн нашого поселення і світу. 6. *Усіма нашими силами і засобами сприяти розвитку наших Церков та громадських, наукових, виховних, молодечих, студентських, робітничих, професійних, допомогово-харитативних, господарсько-економічних, письменницьких та всіх інших наших установ і організацій*, бо вони забезпечують духову і матеріальну базу нашого існування, діяльності і розвитку...»²⁶. Що набуло більш чіткого звучання в Статуті СКВУ: «§2. Завдання Світового Конгресу Вільних Українців: а) давати всяку можливу допомогу українському народові в його змаганнях за волю і державну незалежність; б) змагатися за здійснення прав українського народу згідно з Універсальною Деклярацією Прав Людини; в) координувати діяльність своїх членів згідно з постановами Першого й чергових Конгресів СКВУ; г) зберігати українську національну ідентичність та плекати і передати з роду в рід українську мову, культуру і традиції»²⁷.

Особливо цікавою виявилася кінцева частина доповіді І. Сирника «Національне кредо» як ідеологічне підґрунтя українця в діаспорі, схвалене ще Першим СКВУ:

«1) Я є громадянином країни мого поселення через натуралізацію чи народження. Як її громадянин, я шануватиму її демократичні вольності. На випадок небезпеки із зовні я захищатиму її своїм життям і майном...

2) Крім громадянства моєї країни, я ще маю своє окреме духове громадянство. Це моя «Святая святих». Я українець і своєї української духовости я за ніяку ціну не зречуся. Я не можу зректися свого українства так, як не можу зректися своїх батьків, і сказати, що їх у мене ніколи не було. Я можу змінити своє державне громадянство, переїхавши в іншу країну і прийнявши там нове громадянство, але я не можу змінити свого національного роду.

²⁶ Резолюції Другого Конгресу СКВУ. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. № 1. С. 5–6.

²⁷ Статут Світового Конгресу Вільних Українців. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. Ч. 1. С. 6.7.

3) Я визнаю велику і незаступну ролю Церкви в житті народу і завжди підтримуватиму її морально і матеріально... Я сподіватимуся, що вона повсякчасно буде сторожем і захисником національних властивостей мого народу. Церква з народом, а народ з Церквою це – необхідна передумова сили нації і збереження української діаспори.

4) Як українець і християнин, я ніколи не примирюся з комунізмом, чи будь-якою іншою тоталітарною системою та ідеологією. Я твердо стоятиму на позиціях демократизму, бо тільки справжній демократичний лад дає найкращі можливості на вільний розвиток людини і народу.

5) Як громадянинові українського роду, доля країни моїх предків лежить мені близько на серці, хоч я не конечно сподіваюся поїхати в Україну жити, хоч би вона й завтра звільнилася з кайдан окупанта, але я робитиму все, що в моїх силах, з позиції мого державного громадянства, щоб допомогти українському народові визволитися і відновити свою суверенну соборну державу.

6) Я підтримуватиму творчість наших науковців, письменників і мистців, які вносять великий вклад в українську науку, літературу і мистецтво, чого не можуть свobodно робити українці у поневоленій Україні.

7) Я дбатиму про збереження української мови в моєму домі, організації й церкві. Я підтримуватиму українські школи, українську пресу та видавництва і плекатиму пошану до українського друкованого слова.

8) Я вестиму себе так, щоб піднести і скріпити добру опінію про українців серед свого довкілля, щиритиму серед моїх співгромадян об'єктивні інформації про Україну і здобуватиму для неї приятелів, вважаючи це одним із засобів моєї допомоги українському народові.

9) Я стоятиму за правопорядок у житті нашої діаспори, плекатиму соборницький дух і змагатиму до того, щоб всеукраїнські інтереси мали пріоритет перед інтересами групи чи партії.

10) У 50-річчя початку Української національної революції, я прирікаю бути вірним ідеалам мого народу, що знайшли своє завершення в створенні незалежної і соборної української держави»²⁸. Це був, певною мірою, варіантом *profession de foi*, який віддалено нагадував «Символ віри для молодих українців» Братства Тарасівців (1893 р.). Цей текст був виданий також англійською мовою 1974 р. в Едмонтоні²⁹.

²⁸ Сирник І. Національне кредо. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. № 1. С. 4–5.

²⁹ Syrnick I. My Credo: final part of message delivered by the Late of John N. Syrnick during the First World Congress of Ukrainians in the Free World in New York November, 17 1967. Edmonton : National Executive Ukrainian Self-Reliance Ligue of Canada, 1974. 3 p.

Так, у другому числі (листопад 1974 р.) подано відомості про поточну діяльність Президії і Комітету оборони Валентина Мороза, інформація про СКВУ на сторінках самвидавного «Українського вісника» з України тощо.

Третє число (липень 1975 р.) видано англійською мовою і «призначене для тих членів української громади, чие знання української мови може бути дещо обмеженим і яким через це може бути важко бути в курсі багатьох цікавих і важливих подій, що стосуються життя українців повсюди. Частково цю потребу покликані задовольнити англомовні випуски нашого Бюлетеня (один такий випуск буде виходити щороку). Зокрема, Бюлетень має на меті інформувати членів нашої громади про діяльність Світового Конгресу Вільних Українців»³⁰. Між іншим у ньому містилися матеріали про Другий СКВУ, діяльність українського жіноцтва у Міжнародному році жінки і звіт з конференції Світової Координаційної виховно-освітньої ради (СКВОР) в Детройті.

Четверте число (січень 1976 р.) містило інформацію про діяльність бюро СКВУ в Нью-Йорку та акцію на Конференції ООН з нагоди Міжнародного Року Жінки А. Семотюка, про підготовку української акції під час Олімпіади 1976 р. в Монреалі Ю. Даревича, статтю О. Зінкевича «Українська еміграція, спортсмени УРСР і Олімпійські Ігри»³¹.

П'яте (чергове англомовне) (грудень 1976 р.) число «Вісника» було в основному присвячене «акції в обороні Віри і Церкви», репресіям проти віруючих в СССР і Україні (всі матеріали авторства Ю. Деревича, А. Семотюка і М. Мороза), а також подано інформацію про діяльність нью-йоркського офісу СКВУ³².

У шостому числі (червень 1977 р.) поміщено матеріали про шкільництво в діаспорі від СКВОР: «Від Інформаційного Реферату СКВОР» К. Мельника, «20-ліття Шкіл Українознавства» М. Білинського, «Фальшивий міт» Н. Марченко, «Школи Українознавства, їхній стан та вигляди на майбутнє» Р. Дразньовського, «Скільки нас та які ми» І. Боднарчука та ін.³³.

У 1974 р. Інформаційно службою виготовлено англомовну брошуру, в якій подано інформації про діяльність СКВУ і загальні дані про українців в Україні і в діаспорі. Брошуру використовували для розповсюдження на різних інформаційних акціях.

Незважаючи на те, що проєкт зі створення власної радіостанції був відхилений через бюрократичні та фінансові труднощі, Президія СКВУ

³⁰ Darewych J. About This Issue by Jurij. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1975. № 1. С. 1.

³¹ *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1976. № 1.

³² Там само. № 2.

³³ Там само. 1977. № 1.

намагалася використовувати інші можливості, щоб передавати інформації про свою діяльність, наприклад, через Українську секцію Міжнародної служби Сі-Бі-Сі.

Ще одним аспектом інформаційно-видавничої діяльності ІС СКВУ в цей період стало видання статистично-інформаційного довідника про українські поселення у вільному світі, про що було вирішено на засіданні Президії 24 листопада 1973 р.. З цією метою було налагоджено контакт із Українським соціологічним інститутом у Нью-Йорку, який погодився підготувати таке видання. Було призначено суму в 3000 дол. на часткове покриття коштів видання довідника. Видання «Українські поселенні. Довідник» побачило світ 1980 р.³⁴.

В межах цієї ж інформаційно-видавничої діяльності ІС СКВУ взяла участь у діяльності Українського Олімпійського Комітету, створеного після спільної наради представників Президії Секретаріату СКВУ, Екзекутиви Комітету українців Канади (КУК) і відділу КУК у Монреалі 15 жовтня 1975 р. Перед Олімпіадою було видано два памфлети «Українські олімпійські переможці» (тираж 5 тис. прим, ред. «Українські олімпійські переможці» (тираж 5,000 прим., опрацював у А. Григорович) і «Советський колоніалізм у спорті» (тираж 5 тис. прим., ред. А. Григорович і О. Зінкевич), двомовну (англійсько-французьку) брошуру «Українська олімпійська команда» (тираж 4 тис прим., ред. А. Бандера і Ю. Шимко). Кошти цих видань покрила ІС СКВУ³⁵.

Відставка Ю. Даревича 24 листопада 1976 р. перервала активну діяльність ІС СКВУ, винятком стали видання повідомлень для преси та видавництво «Вісника СКВУ». Відтоді діяльністю ІС займалися інші члени Президії і працівники офісу.

3. Діяльність Комісії преси та інформації СКВУ (1976–1988)

22 листопада 1978 р., за день перед відкриттям Третього СКВУ (відбувся в Нью-Йорку, в готелі Americana 23-26 листопада 1978 р.), Президія влаштувала пресконференцію, на яку запросила ще й представників білоруського, естонського, латвійського і литовського світових конгресів. Також були присутні українські дисиденти Л. Плющ, П. Григоренко, Н. Світлична і недавно звільнений політичний в'язень литовець С. Кудірка. На цій пресконференції було схвалено спільну резолюцію про необхідність деколонізації народів СССР.

³⁴ Українські поселення. Довідник / ред. А. Мілянич. Нью-Йорк : Український соціологічний інститут, 1980. 351 с.

³⁵ Письмові звіти Президії і Секретаріату СКВУ: Інформаційна Служба СКВУ. *Третій Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1988. С. 254.

Цікаві відомості про інформаційну діяльність знаходимо у «Звіті з діяльності Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за період від 30 червня 1978 р. до 30 листопада 1983 р.». Так, діяльність Президії Секретаріату СКВУ і, відповідно, і його відновленої після Четвертого СКВУ Комісії преси та інформації була зосереджена на зовнішній інформації.

Так, ще на початку каденції після Третього СКВУ Президія запланувала проведення акції за деколонізацію СРСР і поставила собі за завдання поширити її на всі країни поселення, а 1980 р. акцію поширено в ООН та серед представників країн світу.

23 жовтня 1980 р. в Нью-Йорку, в приміщенні Українського Інституту Америки відбулася «Конференція за деколонізацію сов'єтсько-російської імперії за нашого часу», яку влаштували світові конгреси білорусів, литовців, латишів, естонців та представників народів Середньої Азії. Конференцію вів В. Душник. 1981 р. Президія, на одному з своїх засідань, підтримала пропозицію поширити деколонізаційну акцію на науковий світ – 25 червня 1983 р. в університеті Джона Керолла в Клівленді відбулася наукова конференція «Russian Colonialism: Past, Present and Future», яку організував професор М. Пан³⁶.

Серед інших проявів інформаційної активності варто згадати Олімпійські ігри в Монреалі і Лейк-Плєсіді, на яких поширювалася інформація серед спортсменів і міжнародних уболівальників про колоніальну політику Москви супроти спортсменів-українців і колоніальний статус України взагалі. У цій акції найбільшу участь брали молоді українці зі Спільноти української молоді (СУМ) та Пласту. Координували цю діяльність Українське інформаційне бюро «Смолоскип», Українська центральна інформаційна служба (УЦІС) та СКВУ.

Після початку 1979 р. війни в Афганістані, СКВУ інформаційно опікувалася українцями-вояками, які потрапили у полон і опинилися на Заході.

Ще однією зовнішньою акцією СКВУ слід вважати координацію відзначення 50-ліття голоду в Україні 1932-33 рр. Так, ще восени 1980 р. Президія заснувала Координаційний комітет на чолі з професором В. Омельченком для координації планів і приготувань для відзначення цієї дати³⁷.

На створений свого часу офісу СКВУ в Нью-Йорку покладалися основні завдання з проведення та координації акції з деколонізації

³⁶ Звіт з діяльності Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за період від 30 червня 1978 р. до 30 листопада 1983 р. Четвертий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1991. С. 278.

³⁷ Там само, с. 280.

України і поширення інформації і контактів на території ООН. Крім цього, завданням було створити передумови для СКВУ стати членом сектора Non Government Organizations (NGO) – неурядових організацій при ООН, що давало переваги для контактів з іншими урядовими і неурядовими організаціями світу. Американський офіс Секретаріату СКВУ в Нью-Йорку під керівництвом Б. Потапенка видавав інформаційний бюлетень «Вісті», завдяки якому офіс став членом «Public Information Office» при ООН, що давало йому доступ до всіх агенцій та акцій ООН, до яких мали доступ інформаційні служби всіх державних і приватних інформаційних агенцій. Після приходу на посаду керівника офісу В. Душника, «Вісті» за згодою Президії припинили видавати, а натомість з 1 вересня 1980 р. офіс почав видавати місячний англomовний бюлетень «Ukrainian Newsletter», що виходив раз на місяць – раз на два місяці, обсягом 8-12 сторінок³⁸.

В. Душник був автором всіх меморандумів Президії СКВУ до ООН та автором брошури про голод 1932-33 рр.³⁹, про програму деколонізації України в ООН⁴⁰ та ін.

Невизначеність з продовженням діяльності Інформаційної служби призвела до того, що вже на першому засіданні Президії СКВУ 3 лютого 1979 р. в Торонто було підняте питання створення Пресово-інформаційної Комісії СКВУ, а також йшлося: «... а) про статус «Вістей», їх відношення до СКВУ, їх поширення на терені ООН, б) про створення при СКВУ осередку протидії сов'єтській дезінформації, в) про постійний контакт з радіовисильними, які пересилають інформації в Україну та постачання їх матеріялами, г) про створення редколегії «Вісника СКВУ», щоб його видавати квартално, д) про відбування систематичних зустрічей з українською пресою і радіoproграмами»⁴¹.

Проте з означених вище проблем вдалося вирішити лише деякі, посилаючись на брак коштів та брак працівників, бажаючих і фахово здібних до такої роботи. Це стосувалося і створення редакції «Вісника» – банально не знайшлося людини, яка б зголосилася займатися виданням

³⁸ Безхлібник В. Звіт Генерального Секретаря з діяльності Президії Секретаріату СКВУ на Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ за час від 1 січня по 31 грудня 1980 р. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1982. № 1 (10). С. 26.

³⁹ Dushnyk W. 50 Years Ago – the Famine Holocaust. Terror and Human Misery as Instruments of soviet russian imperialism. New York : World Congress of Free Ukrainians, 1983. 56 p.

⁴⁰ Symnick I. My Credo: final part of message delivered by the Late of John N. Symnick during the First World Congress of Ukrainians in the Free World in New York November, 17 1967. Edmonton : National Executive Ukrainian Self-Reliance Ligue of Canada, 1974. 3 p.

⁴¹ Звіт з діяльності Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за період від 30 червня 1978 р. до 30 листопада 1983 р. Четвертий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1991. С. 287.

журналу. Це призвело до того, що журнал не тільки не виходив щоквартально, а й ледь-ледь виходив раз на рік. Між Третім і Четвертим СКВУ технічним і єдиним редактором «Вісника» був Б. Гошовський, який перед тим очолював редколегію дитячого журналу «Веселка» і паралельно редагував кооперативний журнал «Координатор».

Чим далі ситуація з редагуванням журналу погіршувалася і «Вісником» став займатися генеральний секретар Президії В. Безхлібник, який підготував усі матеріали «Вісника» ч. 1 (8), а також подальших випусків.

За 1979–1983 рр. появилось лише чотири випуски «Вісника» – «з датою липень 1979 – друковано 14,860, з датою лютий 1981 – друковано 13,315, з датою травень 1982 – друковано 13,500, з датою травень 1983 – друковано 13,500»⁴².

За цей самий період вийшло 23 випуски бюлетеня «Ukrainian Newsletter» – «у 1980 році – 2 поодинчі числа по 8 сторін друку та одно подвійне, 12 сторін друку; у 1981 році – 8 чисел, у 1982 році – 9 чисел, у 1983 році – 4 чисел. Наклад 1500 примірників»⁴³. Його завданням було інформаційне «обслуговування» зарубіжних місій та інших агенцій ООН, американських сенаторів, конгресменів та ін.

Пресово-інформаційною Комісією також готувалися комунікати (пресові повідомлення) від СКВУ для радіостанцій, які передавали інформації в Україну, які також розсилалися до локальної преси та радіо. З 1979 по 1983 р. було розіслано 73 пресових повідомлення для преси на 99 адрес⁴⁴.

П'ятий СКВУ, який відбувся 22–27 листопада 1988 р. у Торонто, в готелі The Westin Harbour Castle, був передвісником Незалежності, і саме ця тема була ключовою у всіх доповідях про подальші українські перспективи як в Україні, так і в діаспорі.

Після Четвертого СКВУ Президія відновила Комісію преси та інформації, яка підготувала план діяльності, що був підтриманий Президією СКВУ. У ділянці внутрішньоінформаційної діяльності цей план передбачав: «...1. Інформувати українську громаду про працю Президії, Секретаріату і членів Президії. 2. Координувати інформації і помагати Радам і Комісіям СКВУ інформувати громаду про їхню діяльність. 3. Пропагувати ідеї СКВУ. 4. Нав'язати контакт з українською пресою, радіо і телевізією для кращої співпраці», а у зовнішній

⁴² Звіт з діяльності Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за період від 30 червня 1978 р. до 30 листопада 1983 р. *Четвертий Світовий Конгрес Вільних Українців*. Матеріали. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1991. С. 288.

⁴³ Там само, с. 288.

⁴⁴ Там само.

інформаційній діяльності: «1. Інформувати зовнішній світ про працю і завдання СКВУ. 2. Інформувати про сучасний стан в Україні. 3. Стежити за іншомовною пресою, спростовуючи неточні інформації, що стосуються української тематики, як також посилати листи подяки за корисні для нас статті»⁴⁵. Всі складові цього плану мало чим відрізнялися від попередньої діяльності і, на жаль, нічого нового не передбачали.

Хоча в практичній діяльності певні зміни відбувалися.

Одним із завдань Комісії було зацікавити молодь журналістикою. Була спроба й організувати гурток журналістів, для яких було проведено зустріч з редактором «Ukrainian Newsletter» В. Душником. Велике навантаження в університетах не дозволяє працювати систематично, але поодинокі члени гуртка дописували до студентських чи інших часописів⁴⁶.

Для заохочення молодих людей вивчати журналістику Комісія оголосила в 1986 р. конкурс на п'ять стипендій по одній тисячі доларів кожна⁴⁷. Вимогою конкурсу було написати есей українською чи іншими мовами країни поселення, пов'язаний з ювілеєм 1000-ліття християнства в Україні. Зголосилися два кандидати: один з Аргентини, один з Бразилії, але, на жаль, праць своїх не надіслали⁴⁸.

Також з ініціативи Комісії було започатковано низку «Сторінок СКВУ» в більших часописах, але на практиці виявилось, що інформації на цілу шпальту не було і редакції були більше зацікавлені в частіших і оперативних коротких пресових повідомленнях.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення двадцятилітньої діяльності Світового Конгресу Вільних Українців констатовано, що були як досягнення, так і певні проблеми в здійсненні запланованих завдань, зумовлені причинами фінансової обмеженості і браком людського ресурсу.

У результаті дослідження було визначено суспільно-політичні передумови заснування СКВУ та умови його пресово-інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності, виокремлено й охарактеризовано три періоди становлення, розбудови та функціонування інформаційного сектора СКВУ: Пресово-інформаційної Комісії

⁴⁵ Соколик Я. Комісія Преси й Інформації. *П'ятий світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1993. С. 340.

⁴⁶ Там само, с. 341.

⁴⁷ Стипендії для студентів журналістичних наук. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1986. № 1 (14). С. 42.

⁴⁸ Соколик Я. Звіт з діяльності Комісії Преси та Інформації СКВУ за час від 10 листопада 1984 до 2 листопада 1985 р. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1986. № 1 (14). С. 34

(1967–1973), Інформаційної служби (1973–1976), Комісії преси та інформації (1976–1988).

Встановлено, що основні напрями інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності СКВУ були спрямовані як на широкий загал української діаспори в усьому західному світі, на англомовне українське середовище, так і зовнішню – в Україні та на українські етнічні землі в Польщі, Словаччині і Румунії. Важливим елементом інформаційно-видавничої і пропагандистської діяльності СКВУ був вплив на урядові, медійні та політичні чинники в країнах поселення.

Створення СКВУ стало великим досягненням української політичної еміграції після Другої світової війни. Незважаючи на складні економічні умови еміграційного життя, політичне, релігійне та регіональне розділення, українська провідна верства змогла узгодити і виставити на свій прапор головне завдання всієї еміграції – боротьбу за відродження української державної самостійності.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розглядається важлива проблема соціально-політичної консолідації української діаспори в західному світі, створення Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ), ідеологічних підстав його пресово-інформаційної, пропагандистської і видавничої діяльності, важливості впливу на широкий загал української діаспори в усьому західному світі, на англомовне українське середовище, а також на урядові, політичні та медійні чинники в країнах поселення.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні, систематизації та уведенні до наукового обігу фактологічного матеріалу щодо інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності СКВУ (1967–1988), його ідеології та політики в сфері впливу на суспільні процеси в середовищі української еміграції в усьому західному світі.

Основою дослідження є аксіологічний, культурологічний, системний підходи; використано методи історизму, аналізу, синтезу, узагальнення.

Виокремлено три періоди становлення, розбудови та функціонування інформаційного сектора СКВУ: Пресово-інформаційної Комісії (1967–1973), Інформаційної служби (1973–1976), Комісії преси та інформації (1976–1988). З'ясовано суспільно-політичні передумови заснування СКВУ та умови його пресово-інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності; визначено основні напрями інформаційної, пропагандистської та видавничої діяльності СКВУ. Акцентовано на важливості впливу інформаційно-видавничої і пропагандистської діяльності СКВУ на широкий загал української діаспори в усьому західному світі, на англомовне українське

середовище, а також на урядові, медійні та політичні чинники в країнах поселення; проаналізовано, стратегічні завдання, які виносилися на порядок денний кожного СКВУ і тактичні дії для їхньої реалізації.

Література

1. Darewych J. About This Issue by Jurij. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1975. № 1. С. 1. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29262/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

2. Dushnyk W. 50 Years Ago – the Famine Holocaust. Terror and Human Misery as Instruments of soviet russian imperialism. New York : World Congress of Free Ukrainians, 1983. 56 p. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11325/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

3. Dushnyk W. The Soviet Union and the U.N.Decolonization Program. New York, 1980. 12 p. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29845/file.pdf>

4. Syrnick I. My Credo: final part of message delivered by the Late of John N. Syrnick during the First World Congress of Ukrainians in the Free World in New York November, 17 1967. Edmonton : National Executive Ukrainian Self-Reliance Ligue of Canada, 1974. 3 p. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1751/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

5. Безхлібник В. Звіт Генерального Секретаря з діяльності Президії Секретаріату СКВУ на Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ за час від 1 січня по 31 грудня 1980 р. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1982. № 1 (10). С. 23–28. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29875/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

6. Богуславський О. Другий з'їзд українських журналістів США і Канади (жовтень, 1966) : шляхом самоорганізації журналістського середовища. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2016. Ч. 3. С. 62–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2016_3_12 (дата звернення: 17.03.2025).

7. Вахнянин А. Шлях до єднання: ідея створення Світового Конгресу Вільних Українців. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*. № 6 (48). С. 395–407 URL: <http://phh.dspu.edu.ua/article/view/228527> (дата звернення: 17.03.2025); Вахнянин А. Другий Світовий Конгрес Вільних Українців: підготовка, проведення та значення. *Народознавчі зошити*. 2022. № 1 (163). С. 192–201. URL: <https://nz.lviv.ua/2022-1-21/> (дата звернення: 17.03.2025), Вахнянин А. Світовий Конгрес Вільних Українців: кризи та шляхи їх подолання. *Народознавчі зошити*. 2024. № 1 (175). С. 76–82. URL: <https://nz.lviv.ua/2024-1-9/> (дата звернення: 17.03.2025), Яців А. Перший Світовий Конгрес Вільних Українців: на шляху до

консолідації світового українства. *Народознавчі зошити*. 2019. № 2 (146). С. 387–402. URL: <https://nz.lviv.ua/2019-2-11/> (дата звернення: 17.03.2025).

8. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1976. № 1. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29871/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

9. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1976. № 2. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29872/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

10. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1977. № 1. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29873/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

11. Даревич Ю. Вступна стаття. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. № 1. С. 1–4. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29870/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

12. Звіт з діяльності Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за період від 30 червня 1978 р. до 30 листопада 1983 р. *Четвертий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1991. С. 276–296. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/17593/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

13. Звіти: Звіт Генерального Секретаря Секретаріату СКВУ, Миколи Плав'юка, з діяльності Президії Секретаріату СКВУ за 1968–1969 рр. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 55–72. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12723/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

14. Звіти: Звіт Генерального Секретаря Секретаріату СКВУ, Ігната М. Білінського, з діяльності Президії Секретаріату СКВУ за 1970–1973 рр. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 73–93. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12723/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

15. Звіти: Звіт Комісії Преси та Інформації Секретаріату СКВУ. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 147–152. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12723/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

16. Маніфест Пан-Америнанської Української Конференції про скликання: Світового Конгресу Вільних Українців. *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 45–47. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12723/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

17. Мартинюк Н. Культурна дипломатія Світового Конгресу Українців як чинник популяризації України в світі (2014–2022). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія Історичні науки*. 2023. Вип. 34. С. 152–160 URL: <https://journals.oa.edu.ua/Historical/article/download/3726/3368> (дата звернення: 17.03.2025), Попп Р. Гуманітарні ініціативи Всесвітнього Конгресу Українців у допомозі Україні (2014–2021 рр.). *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6295/13330-1?inline=1> (дата звернення: 17.03.2025), Солонська Н., Борисович Г. Світовий конгрес вільних українців – Україні. *Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського*. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/pode/6329> (дата звернення: 17.03.2025), Яців А. Світовий Конгрес Вільних Українців: налагодження взаємовідносин з інститутами української держави та суспільством (1991–1993 рр.) *Народознавчі зошити*. 2024. № 1 (175). С. 83–95. URL: <https://nz.lviv.ua/2024-1-10/> (дата звернення: 17.03.2025), Яців А. Шостий Світовий Конгрес Вільних Українців: дискусії про місію і майбутнє *Народознавчі зошити*. 2018. № 6 (144). С. 1376–1384. URL: <https://nz.lviv.ua/2018-6-5/> (дата звернення: 17.03.2025).

18. Передслово. *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 51–52. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15497/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

19. Письмові звіти Президії і Секретаріату СКВУ: Інформаційна Служба СКВУ. *Третій Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1988. С. 251–255. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/17590/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

20. Резолюції Другого Конгресу СКВУ. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. № 1. С. 5–6. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29870/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

21. Світова Конференція Українських Журналістів. *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 358–371. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15497/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

22. Сирник І. Національне кредо. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. № 1. С. 4–5. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29870/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

23. Соколик Я. Звіт з діяльності Комісії Преси та Інформації СКВУ за час від 10 листопада 1984 до 2 листопада 1985 р. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1986. № 1 (14). С. 34.

URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/22553/file.pdf>
(дата звернення: 17.03.2025).

24. Соколик Я. Комісія Преси й Інформації. *П'ятий світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1993. С. 340–341. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/17595/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

25. Сосновський М. Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення у системі Секретаріату СКВУ. *Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Торонто-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 250–255. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12723/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

26. Сосновський М. Український журналіст у вільному світі (Доповідь на Конференції Українських Журналістів). *Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріяли*. Вінніпег-Нью-Йорк-Лондон : Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 366–370. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15497/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

27. Статут Світового Конгресу Вільних Українців. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1974. Ч. 1. С. 6-9. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29870/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

28. Стипендії для студентів журналістичних наук. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1986. № 1 (14). С. 42. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/22553/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

29. *Українські поселення. Довідник* / ред. А. Мілянич. Нью-Йорк : Український соціологічний інститут, 1980. 351 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/27489/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

30. Фіголь А. Світовий Конгрес Вільних Українців. Париж-Рим-Мюнхен : Український Християнський Рух, 1965. 32 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/16728/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

31. Цимбалистий Б. Тавро бездержавности. Джерзі Ситі: Svoboda, 1982. 39 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/848/file.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

Видання Президії Секретаріату СКВУ

Назва	Дата видання	Тираж	Стор.
Інформаційна брошура про СКВУ	1974	5,000	8
Вісник СКВУ ч. 1	6/1974	5,000	32
Вісник СКВУ ч. 2	11/1974	5,000	40
Вісник СКВУ ч. 3	7/1975	7,000	36
Вісник СКВУ ч. 4	1/1976	10,000	32
Вісник СКВУ ч. 5	12/1976	15,000	48
Вісник СКВУ ч. 6	7/1977	10,000	48
Український Вісник ч. 7-8 (англійський переклад)	1975	500	166
Памфлет «Советське переслідування релігії в Україні»	1976	25,000	8
Брошура «Советське переслідування релігії в Україні»	1976	10,000	54
Поштівки в обороні Української Церкви (до Світової Ради Церков, Папи Павла УІ, ген. секретаря ООН)	1976	120,000	
Список громадян УРСР ув'язнених за релігійні переконання	1976	1,000	21
Памфлет про о. В. Романюка	1976	19,500	6
Поштівки в обороні о. В. Романюка (до Світової Ради Церков, Папи Павла УІ, Вселенського Православного Патріярха)	1976	50,000	
Українські Олімпійські переможці	1976	5,000	8
Советський колоніалізм у спорті	1976	5,000	8
Українська Олімпійська команда	1976	4,000	44
Меморіали і петиції:			
Меморіал до Гельсінкської конференції	7/1975		2
Петиція до ООН в обороні українських жінок-політичних в'язнів	9/1975		5
Петиція до ООН в обороні Української Церкви	4/1976		36
Петиція до Прем'єр-міністра П. Трудо в обороні Української Церкви	4/1976		17
Петиція до конференції ООН «Габітат»	5/1976		7
Меморіал до Гельсінкської конференції в Београді	6/1977		174

Схема пресово-інформаційної служби Секретаріату СКВУ			
Пресово-Інформаційна Комісія			
I. Організація інформаційного матеріалу			
на відтинку діаспори	з України і СССР	з соціалістичних країн	поза український відтинки
II. Форми і методи поширювання інформації			
– пресові бюлетені для української преси країн поселення, – співпраця з інформаційними осередками крайових централ і організацій, – пресова і радіова інформація мовами країн поселення, – спеціальні видання із-за різних нагод	– користування україномовними радіопередачами з різних держав, – організація власних радіопередач в Україну та до інших країн, – плянове використовування культурного і наукового обміну між СССР і західними країнами	– публікація інформаційного бюлетеню важливішими мовами, – співпраця на базі існуючих чужомовних періодиків, – публікації, коментарі українських авторів в чужомовній пресі, – залучування чужих авторів до української інформаційної служби, – спеціальні ад гок видання для зовнішнього світу	

Information about the author:

Bohuslavskyj Oleh Victorovych,

Doctor of Sciences in Social Communications, Professor,
Professor at the Department of Journalism, Advertising and PR

Zhytomyr Ivan Franko State University

40, Velyka Berdychivska Str., Zhytomyr, 10008, Ukraine